List 41. **NOVICE** Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. oktobra 1874.

Obseg: Peti razpis državnih daril za sirarske družbe. — Slamnikarstvo. — Gospodarske novice. — Vinorejska novica. — Držite banko „Slovenijo!“ — Iz sodnijskega življenja. (Dalje.) — Iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Peti razpis državnih daril za sirarske družbe.

Kakor druga leta, razpisuje tudi letos c. kr. kmetijsko ministerstvo nekatera darila za sirarske družbe.

Ker smo že večkrat natančne pogoje v našem listu objavili, hočemo sedaj le glavne točke razglasa navesti:

Eno darilo po 500 gold. je namenjeno za tiste sirarske družbe, katere vsaj 400 bokalov mleka na dan podelajo v sir in katere celo leto delajo.

Dve darili po 400 gold. ste namenjeni za družbe, katere vsaj po 400 bokalov mleka podelajo v sir, pa le v poletji skupno delajo.

Dve darili po 300 gold. za družbe, katere manj od 400 bokalov mleka podelajo v sir.

Za ta darila smejo prositi vže več let obstoječe sirarske družbe, ali katere so vsaj letos pričele delovati.

Prošnje se imajo vložiti do 15. novembra 1874 pri c. k. ministerstvu kmetijstva ali pa tudi pri c. k. kmetijskih družbah.

Slovenske sirarske družbe, pozor!

Kmetijsko-obrtnijske stvari.

Slamnikarstvo.

Sestavil Fr. Kuralt.

Dan za dnevom množé se različne fabrike, katere ponujajo delalcem priliko zaslužka, poljedelcem pa prodajo njih pridelka. Spoznava se njih korist in važnost tudi zmerom bolj in to še tem več, ako ima tudi poljedelec priliko, svoj pridelek precej domá za lep denar prodati.

Na korist delalcem in poljedelcem sezidale so se fabrike za slamnikarstvo (Strohflechterei) tudi v Mengšu in Domžalah. Tukaj dobiva mnogo delalcev po zimi zaslužek, dočim lahko po leti obdelujejo polje in pridelujejo živež; poljedelec ima pa priliko za lep denar prodati slamo precej domá, ki se v fabrikah izdeluje v slamnike. Da pa ni vsaka slama sposobna za slamnike, se razume, da zahteva več pazljivosti in boljšega pripravljanja. Ima pa zaradi tega tudi večo ceno. O setvi in pridelovanji take slame učil je gosp. Ackermann, učitelj slamnikarstva, sledeče:

Za slamnike dobra je samo pšenična slama in sicer od jare (pomladanske) pšenice. Seje naj se spomladi na lahko kremenikasto zemljo, sicer precej gosto, da bode slama drobnejša in finejša. Zemlja naj se pred setvijo gnojí in ne še le ko je začelo zrnje kaliti, kakor je v nekaterih krajih navada, da se z gnojnico ali kako drugo tekočino poliva.

Deset ali 14 dni pred ko pšenica dozorí, ko je tedaj še zelena, se požanje in razprostre tako po zemlji kakor lan.

Ko se je tako razprostrena slama do večera posušila, se zveže v majhine snopiče, a prav rahlo. Ko se pripeljejo snopiči domú, potegnejo se povezi proti klasu ter postavijo na klasje. Zdaj se prične mikanje klasov iz slame (riflanje) in to na sledeči način:

Nekoliko delalcev si vzame vsak en snop v desno roko ter ga drží toliko časa, da je potegnil z levo roko toliko slame iz njega, kolikor jo v roki držati more. Slamo mora varno potegniti, da se mu ne zalomi in jo potem z desno roko toliko časa gladiti, da jo je vsaj plevéla očistil in druge trave, da mu tedaj samo čista tenka slama ostane v roki. To stori z vsakim snopom. Tako očiščeni snop dá potem drugemu delalcu, kateri izsmuče klasje.

Za izmikanje klasja upotrebuje se navadno drgalo (rifelj) kakor pri lanu. Na tem delalec toliko časa dela, dokler ni zadnji klas iz slame spravil.

Tako popolnoma očiščena slama se razprostre po solncu, ako je lepo vreme, in se zvečer, pred ko pride kaka mokrota, megla ali rôsa, poveže v male snopiče in postavi na kak suh kraj, na pr. na skedenj ali sploh kam pod streho. Paziti se pa mora vendar posebno na to, da slama ne zavre, ker postane potem pikasta in rumena in kasneje pa celó trohljiva.

Tako posušena slama se potem zbera (sortira) na 4 ali 5 različnih slam, drobneje skupaj in debelejše skupaj; to delo je o zimskih večerih posebno za otroke primerno.

Tako pripravljeno slamo kupujejo potem posestniki slamnikarskih fabrik.

Da je slama za prodajo nekoliko lepši, se jo lahko žveplá popred. Zgodi se pa to v mali sobi, katera je obita okolo z deskami, da se slama ne naslanja na zid, ker ako pride v dotiko sè steno, porumeni. Na narejene police se potem stavi slama. V sredi sobe se v malem kotliču zažge žveplo; to se imenuje žveplanje slame.

Vrata in okna naj so pa prav dobro zaprta, da ne gré nič dima iz sobe.

Police kakor tudi ograje okoli sten morajo biti lesene, ker slama zgubi barvo, ako so železne ali kake

druge reči. V obče mora biti slama bolj ko mogoče tenko in rahlo zložena, lepo zbrana in popolnoma čista.

Tako pripravljena slama se potem lahko v slamniških fabrikah prodá po 40—60 gold. cent.

Gospodarske novice.

* *Nov sovražnik trte.* Požrešna gosenica metulja glistnega zavijača (Springwurmwickler) se je prikazala na trtah in sicer v strahoviti sili. Gosenica je majhna blizo en palec dolga, umazano zelene barve, ima 6 nog, trdo svitlo rujavo glavo. Maja meseca se nahaja na trtnem perji. Že julija meseca se prikažejo metulji, ki imajo sprednje perutnice zlatorumene, zadnje pa sivomodre. Ponoči se metulj prav rad zaletava v luč, kakor sploh vsi metulji, ki spadajo v to vrsto.

Zato je dobro napravljati ogenj, v katerega leté in se v njem vničijo. Metuljka poklada jajčica na perje trte, iz katerih potem meseca septembra izlezejo gosenčice, katere prezimijo v trtnem lesu. Prav sedaj je prilika in pravi čas, da se pokončajo in sicer s tem, da se trtni les, v katerem se nahajajo, namaže z apneno vodo, ali z vodo, kateri se primeša nekoliko žveplene kisline. Spomladi potem se prikažejo in pokončavajo, ker so zeló požrešne, trtno perje, brez katerega ne more trta, kakor tudi nobena druga rastlina, živeti.

* *Izredna rodovitnost.* Na Českem je letos krava, ki ni nenavadno in posebno velika, storila pet telet in v preteklem letu pa trojčke!

* Vrtnarski trgovec Heineman je odgojil posebno pesno pleme „zlatorumena valjarasta pesa“, katera je zeló velika, rodovitna in okusna.

Vinorejska novica.

* *Letošnje vino* hvalijo po vseh deželah zato, ker je pretekli mesec nenavadno gorák bil; pravijo, da bode letošnje vino l. 1868 enako v dobroti. Grozdja iz južnega Tirola in Ogerskega se je letos sila veliko izpeljalo, in sicer iz Tirolov okoli 60.000 centov, in to večidel se je peljalo v Nemčijo; iz Ogerskega pa so grozdja peljali na Rusko in v Rumunijo blizo 300.000 centov. Navadno se iz 3 centov grozdja naredite 2 vedri vina; iz Ogerskega izpeljano grozdje bi tedaj dalo 200.000 veder vina.

Národno-gospodarske stvari.

Držite banko „Slovenijo!“

Pod tem naslovom smo brali v 40. listu „Slov. Gospodarja“ med drugim to-le:

„Največi denarni zavod Slovencev do sedaj je banka „Slovenija“; ta se mora vzdržati na vsak način. Obstanek prve naše banke je zeló važen za bodočnost. Ne sme se nikakor misliti, da bi se mogel v kratkem zopet vstanoviti kak drug in tolik denarni zavod, ako bi prva banka propala. Ne bilo bi dobiti več denarja, ker bi občinstvo zgubilo vse zaupanje v domače takošne inštitute. Domoljubu torej skoro ni verjetno, da bi med našimi domačini zares bivala kaka izdajalska duša, kateri bi pogin „Slovenije“ mogel všeč biti. *) Mislim, da politika pri takih stvaréh nima nič opraviti. Izgovor z različnim političnim prepričanjem bil bi tukaj prava neumnost in bi kazal duševno nezrelost in grdo popačenost vsega mišljenja. Banka ne sme in tudi ne služi strankarstvu, ona hoče koristiti liberalcem ravno kakor klerikalcem, ker ni političen, nego ljudsk denarni zavod. Da doplačevanje na akcije dobro napreduje, more nas le srčno veseliti.“

Skladaje se popolnoma s temi besedami omenimo mi, da je vodstvo banke „Slovenije“ te dni razposlalo duhovščini naši pismo, v katerem jo njene pripomoči prosi o nabiranji zavarovancev, ker je vodstvu posebno na tem ležeče, da po deželi za pomočnike ima može, ki zaupanje ljudstva vživajo, ki so pa tudi pošteni in za domačo napravo zavzeti. Vodstvo bo rado vsak tak trud o nabiranji zavarovancev nekoliko odškodovalo.

Mi moramo reči, da s tem pozivom na častito našo duhovščino je storilo vodstvo bankino to, kar smo mi zmirom mislili, naj bi banka „Slovenija“ storila.

V „Novicah“ smo brali že pred več leti sestavek pod naslovom: „kaj bi jaz storil, ko bi bil duhoven na deželi?“ V tem sestavku bilo je rečeno, da bi prva skrb mu bila, vse svoje farane pripraviti na to, da bi svoje pohištvo zavarovali nesreče ognja. In res za materijalni blagostan svojih ovčic ne more dušni pastir bolje skrbeti, kakor da jim ne da mirú, dokler nimajo vsi zavarovanih svojih pohištev. Le duhovščini je to mogoče doseči, ker ima gotovo — vkljub vsemu Prajzovskemu rogovilstvu — največ zaupanja med ljudstvom. Ne tajimo sicer, da zadrege banke „Slovenije“ v poslednjem času so tudi duhovščino našo v zadrege spravile, ker ona je vabila ljudi, da so kupili akcij pri banki, katere do zdaj res čuda slabe obresti nesejo. Al kar so največe napake slabega gospodarstva in ž njimi posebno goljufni agenti naše banke v drugih deželah odpravljeni, zato mislimo in želimo, da se naprošeni duhovni gospodje ne odtegnejo domorodnemu poslu in zavarovancev veliko pripeljejo banki „Sloveniji.“ S tem si posestniki zavarujejo pohištva svoja nesreče ognja, banka „Slovenija“ pa se postavi na trdne noge.

*) Agenti zavarovalne družbe Gresham (beri Grèšem) in drugih zavorovalnih bank hodijo zdaj okoli, ter nagovarjajo zavarovance banke „Slovenije“, da bi od domačega zavoda odstopili in se pri njih zavarovati dali.

Mnogovrstne novice.

* *Ruska jesen in pa naša.* Ko je ves september pri nas bilo vreme toplo in je večidel prijazno solnce sijalo, in so še zdaj prav poletinski dnevi, nam pismo iz Ruskega od 6. dne t. m. popisuje ondašnjo jesen tako-le: Cele tedne ne vidimo solnčnega žarka, svinčeni oblaki visé tako nizko, da se skoraj streh dotikujejo; na ulicah blato, v zraku mokra meglà, sitni vetrovi pihajo klobuke raz glav; vse se vsekuje, kiha, kašlja; glave so težke kakor po ponočnem pijančevanji. Taka je Petersburška jesen, — najstrašnejša letna dôba! — Jeseni nasproti pa je zima Ruska krasna.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

II.

Poštarica na Prelazu.

(Dalje.)

Zdaj preneha najino govorjenje, ker se krčmarica zopet pokaže, meni ravno prav, kajti večer se je jel bližati in do doma je bilo dve uri precej nevarnega

pota. Poravnam toraj račun in rečem vpreči, da odrinemo. Spodej v veži nama pride zopet Dora naproti, jaz se poslovim od nje in jej pri tej priliki še bolj pogledam v oko, katero je res krasno in nikakor materinemu podobno. Res, to je gorska cvetica, ki bi pa gotovo tudi v vsakem vrtu lepo cvetela in bila mu krasen kinč. Ne bom tajil, da bi ne bil smel pogledati dvakrat globoko v to milo žareče oko brez nevarnosti za moje takrat še mlado srce.

Poslovim se tudi pri poštarici, ki mi priporoča svojo gostolnico še za drug pot, in sedem na voz. Ravno ko voznik požene konja, se prikaže pri oknu v spodnji sobi temen, zaraščen obraz.

Zdravnik me dregne. „To je," pravi, „poštni ekspeditor."

Jaz ga hočem še bolj na tanko pogledati, ker se mi je zdel obraz tak, kakoršnega sem bil navajen nahajati med prebivalci temnih ječ, pa ko zapazi, da se tje oziram, se brž nazaj umakne. Naš voz oddrdrá in malo po Marijinem zvonenji dospemo srečno domú.

Preteklo je morda mesec dni, med tem časom sem se marsikrat spominjal gorske rože in njenih neizrekljivo čarobnih oči. Prav mikalo me je tje gori iti, a ker nisem imel posla v istem kraju, sicer pa tudi ni bilo prave prilike, da bi se bil nalašč gori podal, je ostalo le vedno pri želji, dasiravno mi je pamet to odsvetovala, kar mi je srce velevalo. „Saj ima že svojega, zarad tebe ga ne bo pustila. Čemu toraj vnemati čutila in buditi želje, ki se ne morejo spolniti!" To je bil zmiraj ugovor pameti, pozabiti pa deklice vendar nisem mogel.

Pri takem stanju si vsak lahko misli, kako sem bil osupnjen, kako sem strmel, ko nekega jutra na vse zgodaj prisopiha žandar v mojo sobo in brisaje si pot iz obraza s polno sapo poroča:

„Gospod preiskovalni sodnik, strašno hudodelstvo! Poštna hiša na Prelazu je oropana in hči poštarice na prav strašen način — zaklana!

Malo manjka, da ne omedlim, v prsih pa čutim bolečino, kakor bi bil tudi mene kdo zabodel. Komaj zamorem prašati žandarja:

„Umorjena je hči poštarice?!"

„Da, vsa razrezana je."

„Kdaj se je to zgodilo?"

„Nocoj! Poštarica in ekspeditor sta bila šla predvčeranjem v bližnje mesto, tam sta bila dve noči in ko se danes pripeljeta domu, najdeta odprte s silo vse shrambe, kjer je bilo kaj vrednosti, tudi poštno kaso, Doro pa v sredi sobe njene na tleh v luži krvi strašno razmesarjeno."

„Strašno! Ali ste hudodelnike že zasledili?"

„Sledú ni nikakoršnega, posli, ki spé v bližnjem poslopju, niso slišali nobenega ropota. Za stražo sem pustil dva moža, ki imata paziti, da ostane vse, kakor je, dokler ne pride sodnijska komisija."

„Prav ste storili! Pripravite se, jaz bom precej gotov, potem odrinemo."

Žandar gré, jaz se hitro oblečem, pošljem po zdravnika in sodnijskega pisača, in čez pol ure smo že na poti proti Prelazu. Zdravnika so obhajala blizo enaka čutila, toraj smo le malo govorili.

V gostilnici na Prelazu najdemo vse, kakor mi je žandar popisal, še celó kočija, v kateri sta se pripeljala ekspeditor in poštarica domu, je stala pred hišo, krog nje mnogo ljudí, ker žandarja nista pustila nikogar v hišo.

Najprvo se podamo v sobo, kjer je ležala umorjena Dora. Kaka podoba! Da-si sem videl že marsikakega umorjenega, tako vendar ni bil nobeden razmesarjen. Desno oko odprto, levo prebodeno, v obrazu smrtni strah, vrat trikrat skozi in skozi preboden, roke vse obrezane, dva prsta odrezana na tleh, ravno tako prsa polna ran s strjeno krvijo zalitih, truplo na pol nago, pokrito le s ponočno obleko, po sobi vse razlečeno, svečnik na tleh, tik njega prelomljena sveča, obleka njena na tleh tik stola; vse to je kazalo, da je bilo dekle po noči napadeno in umorjeno.

Ko smo tù vse ogledali in opisali, pride mati vsa objokana, in ko zagleda hčer, se zgrudi na stol ob postelji in spustí solze ter jame na ves glas jokati. Za njo pride ekspeditor, pogleda umorjeno, pa si zakrije oči in beži iz sobe, rekoč, da tak pogled ni za-nj.

Jaz ukažem ljudém, umorjeno umiti in položiti na oder, potem pa se podamo ogledevat druge prostore, kjer je bil ropar. V tem hipu priteče mlad človek v lovski obleki, bled ko smrt.

„Ubožec, kaj bo počel", slišim mrmrati ljudí in zdravnik mi zašepetá: „Ta je ženin." Ker nisem imel poguma poslušati izrazov njegovega obupa, se podam v bližnjo sobo, a tudi sem se sliši njegov divji glas, njegovo žalovanje in grozenje hudodelniku. Ubogi dečko! Saj si zgubil vse, kar si želel, upal, pričakoval in ljubil, in na kak grozoviten način! —

Po izbah najdemo omare odprte, ključavnice potrte in vse premetano po predalih. Poštna kasa, da-si z železnim obročem zavarovana, je razbita in prazna, razen nekaterih pisem ni nič v njej. Ekspeditor, katerega pokličem, mi pové, da je ravno teden dni tega, kar mu je došel veči znesek, katerega bi bil moral konec meseca poslati poštnemu vodstvu; z drugimi manjšimi zneski znaša svota 6800 gold. Da je to res, o tem sem se prepričal pregledavši denarni zapisnik.

Po vsem, kar sem videl, sem prišel do prepričanja, da vsega tega ni storil eden človek, ker bi bil rabil za to več časa, ko ga mu dá ena noč, ampak da jih je bilo več. Da bi morda prišel do kakega sledú, pokličem vse prebivalce hiše k izpraševanju.

Prva pride poštarica še vsa objokana. A ta mi ne vé druzega povedati, kakor da je danes vrnivši se domu našla vse tako, kakor je videla komisija. Vkradena jej je vsa gotovina, obligacije in drugi denarni listi, vsega skup kakih 12000 gld. Ne dolži nikogar, ker ne pozna, kakor pravi, nobenega človeka, ki bi bil v stanu kaj tacega storiti.

Za njo pokličem ekspeditorja, ki pa tudi ne vé nič druzega povedati, kakor to, kar sem od poštarice zvedel. Tudi on ne sumiči nikogar, ker pozná še manj ljudí, ko poštarica. Hudodelniki so morali biti tujci, to se njemu zdi. Ko mu jaz ugovarjam, da so morali biti domači ter poslopje jim znano, kakor priča vse, maje z ramami, a ne reče nič. (Dal. prih.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

V 7. seji 3. oktobra, o kateri smo še le eno samo točko priobčili, namreč interpelacijo grofa Barbo-a in družnikov o spomenici bivšega administrativnega referanta Pajka gledé pomanjkljivosti operatov za uravnavo zemljiškega davka, obravnavalo se je še to-le: Matej Lavrenčič in grof Margheri sta dobila odpust po 8 dni, Kramarič pa za ves ostali čas letošnjega zborovanja. — Finančnemu odseku ste se izročili 2 vlogi, namreč dopis c. k. deželnega šolskega svéta zavolj tega, da bi se za stavbo Ubeljske šole dovolilo 1000 gld. iz normalno-šolskega zaklada in pa prošnja društva akademikov v Ljubnu za podpornino. — Gospodarskemu odseku se je izročil dopis kupčijske in obrtnijske zbornice Kranjske gledé železnice od

Ljubljane do Karlovca. — Pakiž s 7 družniki interpelira deželni odbor, kaj se je zgodilo zavolj preložitve turjaške ceste. — Dr. Costa s 14 družniki interpelira c. kr. vlado, kaj je učinila zavolj odpisa davkov za bistriški okraj. — Kramarič s 15 družniki interpelira c. k. vlado gledé tega, če bode država prevzela tudi na Kranjskem stroške kordona vsled goveje kuge. C. kr. dvorni svétnik vitez Widmann odgovori na Kramaričevo interpelacijo brž, da je pred kratkem dotični dopis deželnega odbora gorko priporočil c. k. ministerstvu. — Potem se je potrdil računski sklep norišno-stavbenega zaklada za leto 1873 (dohodki 6791 gold. 2½ kr., stroški 6791 gold. 2½ kr., konečno premoženje 83.561 gold. 77 kr.) in proračun istega zaklada za leto 1875 (potrebščina 60 gold., zaklada 5461 gold. 47½ kr., presežek 5401 gld. 47½ kr., ki naj se ga plodonosno naloži.) — Dalje so se potrdili proračuni za leto 1875 porodnišnega zaklada (potrebščina 5005 gold. 64 kr., dohodki 285 gold. 60 kr., primanjkava 4720 gold. 4 kr.), norišnega zaklada (potrebščina 13591 gold. 84 kr., dohodki 2350 gld. 51 kr., primanjkava 11241 gld. 33 kr.) in najdenišnega zaklada (potrebščina 87896 gld. 44 kr., dohodki 2248 gold. 20 kr., primanjkava 85648 gold. 24 kr.). Primanjkave navedene se bodo pokrile iz deželnega zaklada. — Dalje je prišla obravnava na vrsto, koliko stroškov za realno šolo naj prevzame Ljubljansko mesto in koliko dežela Kranjska; potrdila se je dotična pogodba med deželnim odborom in med mestno občino Ljubljansko: 1. da bosta od stroškov za vzdržavanje realkinega poslopja in za vratarjevo plačilo in za vse druge potrebščine (za učila, orodja, pohištvo, kurjavo, svečavo, plačila služabnikom, ravnateljske in kancelijske izdatke) cele realke v njenih obeh oddelkih (v spodnji in zgornji realki) prevzela vsak polovico; 2. da se prihodnji dohodki realkinega zaklada med deželo Kranjsko in med Ljubljansko občino razdelé na dva enaka dela; in 3. da se sedanji realkini zaklad — varovaje njegov statutarični namen — razdeli tako, da namreč zaklad spodnje realke, ki znaša 21250 gold. v odveznicah, 51 gold. 21 kr. pa gotovine, ostane Ljubljanski občini; zaklad zgornje realke, ki znaša 2850 gld. v odveznicah in 53 kr. gotovine, naj se pa gledé dosedanjega razmerja zgornje realke, razdeli v 3 dele, 2 dela naj dobí dežela Kranjska, 1 del pa Ljubljanska občina. Konečno naj deželni odbor za ta sklep zadobí potrditev c. kr. vlade. — Poročilo deželnega odbora o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1875 in o računskem sklepu tega zaklada za leto 1873 se izročí finančnemu odseku. — Potem je dr. Costa predlagal, da naj se v pretres deželno-odbornega načrta nove občinske postave konstituira ves deželni zbor v komité, kar je obveljalo. — Zdaj je Obreza vtemeljeval svoj predlog za postavo gledé davščin za ljudske šole, ki se je v pretres izročil šolskemu odseku. — Dalje so se potrdili proračuni zakladov Kranjskih ustanov za leto 1875; potrdil se je tudi proračun bolnišnega zaklada za leto 1875 (potrebščina 79987 gold. 27 kr., dohodki 55531 gold. 93 kr., primanjkava 24455 gold. 34 kr., katera naj se doplača iz deželnega zaklada) in proračun zaklada posilne delalnice za leto 1875 (potrebščina 46690 gold. 17 kr., dohodki 34089 gold. 10 kr., primanjkava 12601 gold. 7 kr., ki naj se pokrije iz deželnega zaklada). Stanovina adjunkta Drenika v posilni delalnici se je od 126 gold. zboljšala na 180 gold. na leto; prošnja paznika Bajca za zboljšanje provizije se ni vslišala; paznikovi vdovi Jeri Jeretini se je provizije namesto 21 kr. dovolilo 25 kr. na dan. Dalje je deželni zbor dovolil, da se paznikom posilne delalnice enako drugim deželnim služabnikom službenine izplačajo za vsak mesec naprej in to začenši od 1. januarija leta 1875. — O proračunu gledališkega zaklada za leta 1875 se je vnela nekolika debata; finančni odsek je namreč predlagal 2400 gold. podpornine za slovensko gledališče, a pl. dr. Schrey je temu nasprotoval, češ, da mu kdo verjame, je iz finančnih obzirov nasvetoval, da naj se dovoli le 1600 gold. podpornine. Kramarič in dr. Costa sta ga krepko zavrnila, zlasti je poslednji povdarjal v daljem govoru, da bode slovenski narod na slovenskih tleh vsaj toliko pravice imel, kolikor nemški, če je protivnikom toliko za finančno stališče, naj bi ga bili varovali, ko so zidali realko, edino le pri fazadi tega poslopja bilo bi se po nepristranskem mnenji nekega strokovnjaka prihranilo lahko 60.000 gold., tù pa se poganjajo za 800 gold. Dr. Bleiweis povdarja v kratkem, da so bile že viharne debate v tej zadevi, razloček je le ta, da je letos Mol-Ton, med tem ko je druga leta donil Dur-Ton. Kdo neki Vam bo verjel, da Vam je mar za finančno stališče? Tu gré le za narodno pravico. Dalje o tem govoriti bi bilo že predolgočasno, ker se ta stvar že kakih 6 ali 7 let ponavlja, toraj predlaga konec debate, kar je tudi obveljalo. Priznati se mora, da je potem Deschmann kot poročevalec še precej mirno govoril. Dovolilo se je potem po predlogu finančnega odseka 2400 gold. podpornine za slovensko gledališče. Potem se je proračun potrdil gledališkega zaklada za leto 1875 (potrebščina 5689 gld., dohodki 2397 gld., primanjkave 3292 gold., ki naj se pokrije iz deželnega zaklada). Prošnja nekaterih posestnikov gledaliških lož gledé zavarovanja gledališkega poslopja zoper požar se je izročila deželnemu odboru v obravnavo. — Konečno je deželni zbor naročil deželnemu odboru, c. k. vlado naprositi prav silno, da naj še za okrajno glavarstvo v Krškem, v Planini, v Radoljici in v Kamniku za vsakega postavi po enega c. kr. okrajnega zdravnika.

V 8. seji deželnega zbora Kranjskega, o kateri poročilo nam je moč še le prihodnjič prinesti, so stavili vsi nazoči narodni poslanci — izvzemši dr. Razlaga — sledečo interpelacijo do vlade:

Interpelacija do c. k. deželne vlade.

Prva žalostna posledica francosko-nemške vojske se je pokazala za nas Avstrijske Slovane v padu Hohenwartovega ministerstva toliko, kolikor je namerjalo taisto nam Slovanom pravično biti, in v nastavi germanizatornega ministerstva Lasser-jevega, imenovanega „Auersperg“, čegar pojedini člani so se že poprej v javnem delovanji po svojem sovraštvu do Slovanstva odlikovali. Pri nastopu tega ministerstva smo bili mi Slovani, kar se naše narodnosti tiče, na najhujše pripravljeni, in nismo se motili.

Prvi korak zoper nas Slovence je to ministerstvo s tem storilo, da nam je prvosednika na čelo dežele postavilo, o katerem so vsi vladni privrženiki in principijalni sovražniki Slovanov pismeno in ustno pripovedovali, da ima vse zmožnosti in tudi vso potrebno voljo, Slovenstvo izkoreniti. V to svrho: to je našo slovensko narodnost poteptati, je nastopila sedanja vlada dva pota. Prvi je bil najsigurnejši, ki pelje k iztrebljenju vsake narodnosti, namreč: potujčevanje šole. Zato je vlada precej poprejšnjega, zmernega, sicer vladi jako udanega, Slovencem pa vendar kolikor toliko pravičnega nadzornika ljudskih šol odstranila, in je na njegovo mesto posadila moža brez vseh zadostnih znanstvenih izpitov in brez vsega vednostnega izobraženja, ki je njega dni (1860., 1861., 1862. in 1863.) spadal v Ljubljani med najbolj ognjene narodno slovenske pri-

staše in se je potem, zapustivši nekoristno slovensko zastavo, odlikoval v nam sovražnem taboru po vseh društvih ravno z enakim postopanjem zoper našo narodnost. To njegovo delovanje zoper naše zahteve ni pri tej vladi na kamenita tla padlo. Kakor smo omenili, postal je nadzornik ali bolje rekoč, germanizatorni „strah“ ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Ustanovila se je potem pod zaštitom vlade zelóglasna „Laibacher Schulzeitung“ v ta namen, da v tem listu nekdaj pošteni slovenski narodni učitelji, ali zdaj po vladinem pritisku moralno pokvarjeni prisiljeno zoper slovansko majko zabavljajo in se na ta način vladi prilizujejo. Taisti cilj in konec ima ob enem ustanovljeni „krainischer Lehrerverein“. Prekim očesom gleda „učiteljski strah“ tiste značajne ljudske učitelje, ki imajo še toliko poguma, se temu društvu odtezati in se samo s pedagogiko pečati. Vse nadzorovanje tega nadzornika meri na to, v koliko naši ljudski učitelji slovenski deci nemščino v glavo ubijajo, ne pa, koliko se otroci v obče na podlagi materinščine za življenje koristnega naučé.

Učiteljska pripravnica bi imela, ker slovenske učitelje za slovenske ljudske šole odgaja, slovenska biti; in bila je res spočetka že več ko na pol slovenska. Ali pod tem nadzornikom se je z vladno pomočjo spet vsa pripravnica germanizirala.

Da bi vlada v omenjene svrhe šolstvo popolno v svoje roke dobila, ni se sramovala kar meni nič tebi nič „sans genê“ ustavo prelomiti in si s tem večino v deželnem šolskem svetu pridobiti. Vse naše pritožbe zoper ta nečuveni vladni ustavolom so bile žalibog brez vspeha! Ravno tako je vlada z Goriškim deželnim šolskim svetom ravnala, ker tudi tam Slovenci prebivajo. Ker ima zdaj vlada po nepostavnem potu pridobljeno večino v deželnem šolskem svetu, ravná z našimi šolami, kakor se jej zdi, da bi se ponemčevanje najbolj pospeševalo.

Akoravno je še naredba bivšega ministra Jirečka od 8. oktobra 1871. leta št. 10456 v polni veljavi, je kljubu temu vlada slovensko realno gimnazijo v Kranji v nemško spremenila, je na Ljubljanski realki slovenske paralelke odpravila in še ni dozdaj na realni gimnaziji v Novem mestu niti v enem predmetu razen veronauka slovenskega jezika kakor učnega jezika vpeljala. Na Ljubljanski realki v sredini Slovenije, je italijanski jezik za vsakega učenca obligaten, med tem, ko je učenje slovenščine vsakemu učencu na prosto voljo dano! Da se pa zasmehovanju in teptanju slovenščine na Ljubljanski realki krona na glavo postavi, učijo se slovenščine v vseh razredih niže realke slovenski učenci z nemškim učnim jezikom!

Slovenski sposobni prosilci večidel ne dobijo mesta na naših srednjih šolah, med tem, ko se nam Nemci in drugi inostranci dan za dnevom s krajnih mej Cis- in Translajtanije vrivajo za profesorje in ravnatelje.

Tako je vlada zavrgla prošnjo prof. Franca Erjavca, ki sloví pri strokovnjakih in med celem slovenskim narodom kakor izvrsten naravoslovec in pedagog, ki je že premnogo lepega v svoji stroki v slovenskem in hrvatskem jeziku napisal, akoravno je bil od Kranjskega deželnega šolskega sveta „primo loco“ predložen. Imenovala je mesto njega za profesorja na Ljubljanski realki mladega, slovenščine nezmožnega, čisto neskušenega Nemca, nekega Voss-a, med tem, ko že g. Fr. Erjavec 15. leto v svoji stroki podučuje.

To so v kratkem navedeni koraki, po katerih je vedela vlada vse srednje in ljudske šole v svojo pest dobiti z edinim namenom, vse ponemčiti. — Drugi pot, katerega je ta vlada nastopila v pospeševanje svojega cilja, t. j. za ponemčevanje našega naroda, je: odstranjenje vseh domačih, še slovensko čutečih uradnikov iz administracije. Naši uradniki v upravi so po ustavni êri zadnjih 13 let že tako zbegani, da se skoro nobeden ni upal v javnem življenji za svoj narod potezati se. Ali mnogo med njimi je bilo vsaj še toliko poštenih, da niso svoje narodnosti zatajevali in v javnosti zasmehovali. Ali že tako neutralno držanje naših domačih uradnikov je bilo sedanji vladi trn v pêti.

Naenkrat je bilo brati po različnih ustavovernih listih, da ne more vlada na Kranjskem s sedanjim „narodnim“ uradniškim aparatom naprej, da so v tem obziru temeljite spremembe neobhodno potrebne itd. v tem smislu. Kmalu se je govorilo v Ljubljani, da je pri vladi veliko število, govorilo se je celó, da okolo 200 domačih uradnikov, proškribiranih, ki se imajo iz domačije izgnati in v skrajna mesta Cislajtanije prestaviti samo zaradi tega, ker imajo to nesrečo, da jih je slovenska majka rodila. Akoravno so se ti glasi večkrat ponavljali, vendar ni nihče verjel, da bi kdaj katera vlada pri obstoječem §. 19. osnovnih postav utegnila tako predrzna biti se poskusiti s tako novošegno „siciljansko vespero“ med našimi slovenskimi administrativnimi uradniki.

Ali prevarili smo se v svojem dobrem mnenji o sedanji vladi, — kajti žalibog, ti čudni glasovi so se obistinili. Kakor strela iz jasnega neba je padla vlada to spomlad med pohlevne in v političnem oziru popolno nedolžne poštne in telegrafskeuradnike. Samo in izključljivo zaradi tega brez vsacega druzega vzroka je nekoliko teh revežev v Avstrijsko Sibirijo (v Bukovino) premestila, ker so imeli edino to napako, da so rojeni Slovenci in toliko pošteni, da se niso hoteli z narodnim renegatstvom vladi prilizovati. Da je to res, očividen je dokaz, da je eden teh premeščenih uradnikov smel domá ostati, ker se je dal kakor ud iz vseh narodnih društev izbrisati in v kazino in v konstitucijonalno društvo vpisati. Drugi eklatantni dokaz, da se je bila res taka lista proškribiranih slovenskih uradnikov napravila, je ta, da je bil tudi poštni uradnik g. Avgust Moos premeščen, akoravno je bil že štiri mesece poprej — umrl.

Povpraševali so premeščeni siromaki v Ljubljani in na Dunaji pri ministerstvu, zakaj jih je ta kazen zadela, naj se jim vendar vzrok pové? Ali do današnjega dné niso nobenega vzroka izvedeli, povsod so jim odgovorili z ničevo frazo: „iz službenih obzirov“ („aus Dienstesrücksichten“), in romati so morali sè solznimi očmi iz domovine v Bukovino, Tirole itd.

Akoravno imajo poštni uradniki neprenehoma s slovenskim občinstvom opraviti, je vendar vlada namesto odpravljenih Slovencev trde slovenščine nezmožne Nemce postavila.

Vlada naj le malo pomisli, kakošen vtis je ta vladen čin na celo deželo napravil, da se Slovenci iz svoje domovine brez vzrokov samo zavoljo tega preganjajo, ker so slučajno rojeni Slovenci. Naj vlada nadalje pomisli, kako s takim početjem vse uradništvo v političnem oziru demoralizuje in korumpira.

Niti pod Metternichom niti pod Bachom se niso Slovenci tako brezobzirno iz svoje domovine zavoljo svoje narodnosti preganjali, kakor pod sedanjo tako imenovano „liberalno“ vlado. Iz vsega navedenega vladnega postopanja se vidi, da jej je liberalizem le vnanji svit, s katerim nevedno občinstvo moti; pravi in edini njen namen je pa preganjanje in tlačenje Slovanstva, oziroma Slovenstva!

Hohenwartovo ministerstvo je pri svojem nastopu v prijavljenem programu reklo, da mu je prva svrha

§. 19 osnovnih državnih postav ne le po črki, temuč tudi v pravem pomenu praktično izpeljati. To ministerstvo pa vse žile napenja, da bi se ta §. za vse nenemške narode v Avstriji na posmeh in na ruglo postavil.

Ker pa kljubu vsem tem navedenim, dan za dnevom se ponavljajočim faktom vlada vedno in konsekventno tají, da misli Slovence ponemčiti, stavljajo podpisani do slavne c. k. vlade ta-le vprašanja:

I.

a) Iz katerih vzrokov se je bivša že na pol slovenska učiteljska pripravnica v Ljubljani zopet popolno ponemčila?

b) Iz katerih vzrokov se je bivša slovenska realna gimnazija v Kranji zopet ponemčila?

c) Iz katerih vzrokov se še ni na realni gimnaziji v Novem mestu na nobenem razdelku slovenski jezik kakor učni jezik vpeljal?

d) Iz katerih vzrokov so se na Ljubljanski realki že obstojoče slovenske paralelke odpravile?

e) Zakaj je na Ljubljanski realki učenje slovenskega jezika vsakemu učencu na prosto voljo dano, med tem ko je italijanski jezik za vsakega učenca, brez razločka narodnosti obligaten?

f) Zakaj se na vseh nižih razredih Ljubljanske realke zoper vsa pedagogična načela slovenskim učencem slovenski jezik z nemškim učnim jezikom razlaga?

g) Zakaj se po raznovrstnih postranskih potih, posebno pa vsled pritiska na učitelje po nadzorniku ljudskih šol, nemščina v ljudske šole sili, mesto da bi se samo na to gledalo, da se otroci kaj koristnega na podlagi materinščine naučé?

II.

a) Iz katerih vzrokov se je letos na spomlad nekoliko slovenskih poštnih in telegrafnih uradnikov brez vidnega vzroka nanagloma v skrajne pokrajine Avstrije premestilo?

b) Iz katerih vzrokov je vlada mesto njih pri pošti trde, slovenščini nezmožne Nemce nastavila?

V Ljubljani 6. oktobra 1874.

Dr. V. Zarnik. Kozler. Obreza. Kar. Rudež. Horak. Kramar. Jugovic. Tavčar. Toman. Lavrenčič. Dr. Costa. Murnik. Dr. Poklukar. Pakiž. Kotnik. Dr. Bleiweis.

Naši dopisi.

Iz Trsta 9. okt. — Trgatev se je pretečeni teden splošno po vsi okolici končala in reči moram, pridelal je okoličan sploh dosti in dobre kapljice; še par takih letin, pa si bo ubogi kmet opomogel in skopal se iz dolga, v katerega je bil do vratu zagazil. Bral sem mnogo v raznih časnikih o znanem učitelju Bonin-u, kakor so že tudi „Novice“ večkrat to gadovo zalego in hinavščino prale, pa volk ostane volk, če ga prav ostrižeš. Znani Rojanski učitelj je res vse nesloge v naši vasi zagrešil, on je iz Pavlov mnogo Savlov naredil in še vedno dela s hinavskim nakanom. Poglejmo le, kako zaslepljeni so naši kmetje. Vse šolarje, kateri so iz njegovega to se ve da laškega vseučilišča izšli, poslal je v laško gimnazijo, namesto v nemško, kjer se tudi slovenščina predava, samo zato, da bi gotovo izneveril sine majki „Slavi“ in tako še mlada nedolžna srca, katera bi domoljub vplamtel narodnega duha, spridil. Ni čuda, če pogledamo njegovo biografijo. Nekdaj pekovski „lêrfant“ v Trstu, potem pomagač, ki je žemlje po mestu prodajal; nahajamo ga čez nekaj let potem v kapucinskem samostanu in že je zopet v šoli in nazadnje učitelj in izdajica naroda; zapustivši ubogo domovino Istrijo, se je pritepel v Tržaško okolico, kjer jé kruh mesto narodnega učitelja, kateri bi z ljubeznijo učil in odgojeval nam verne sinove. V njegovem tretjem laškem razredu je neka mešanica, da se Bogu smili! Kaj ne, tak životopis je jako podučen!

V Gorici 10. okt. — No, vendar enkrat! „L' Eco del Littorale“ in „L' Isonzo“ sta edinih misel — ne sicer zastran jezuitov, ampak gledé — plesov. Znano je, da ena najgrših peg po sicer lepem obličji Goriške dežele in sosebno mesta Gorice in njene okolice so vedni plesi, zlasti od spomladi do pozne jeseni. Duhovščina se od nekdaj huduje zarad teh plesov ali prav za prav zarad navadnih njih nasledkov. Zato pa je morala marsikako grenko požreti od liberalne strani. In, lejte, zdaj „Isonzo“ sam ojstro pridiga zoper nedeljske plese (sagre); in to zavoljo tepežev in surovosti, ki so nasledki omenjenih plesov. Posebno grde reči so se godile v nedeljo 4. t. m. v neki gostilnici tukaj v mestu; treba je bilo vojakov, da so se razdraženci umirili in da se je sekanje ustavilo. — Naši časniki vpijejo po policiji tudi zavoljo ponočnega kričanja, katero je res grd madež južnih mest. Policija pa pravi: „Liberalni principi, gospôda! — ne intervencije! Pomislite, da nismo več v dôbi absolutizma“ itd. Tisuč in tisuč poštenih ljudí mora po tem takem spoštovati „svobodo“ enega lumpa!! Sicer pa me veseli, da so se že tudi liberalci te „svobode“ naveličali; najbolje bi bilo, ko bi se taka „svoboda“ razglasila samo v Franc-Jožefovi deželi, mi pa da bi se je iznebili. — Starega Boga stari zakonik se tudi v druzih ozirih pri nas ne spoštuje. Sedma točka — („ne kradi“) — se tù pa tam prav svobodno prezira. Na Travniku celó so nekega trgovca 3. dne t. m. zvečer za znamenit znesek okradli. Vdrli so pa v sobe z neke stranske ulice od zadej. Gledišča kavarna je ni davno že v drugo obrnila na-se pazljivost gospodov tatov. — Pri-

Štajarski.

Deželni odbor priporoča deželnemu zboru ustanovitev živinozdravniške šole na stroške dežele ter tudi to, da bi dovolil okoli 100.000 gold. za zidanje njeno. Zbor je zavrgel vladno predlogo o vravnanji zdravniških služeb po občinah.

Češki.

Predsednik je prebral 7. t. m. pismo 77 Českih poslancev, v katerem ti ponavljajo vzroke, zakaj jih ni v deželni zbor, in se zeló pritožujejo zoper deželni volilni red. Ustavoverci kričé vmes: „Oho!“ Predsednik pravi, da se mu to ne zdi opravičenje nenazočnosti, in predlaga, da zbor sklene, da so na pismu podpisani poslanci popolnoma izstopili in se imajo voliti drugi. Predlog se enoglasno sprejme. Mladočehov ni bilo pri seji. —

Tirolski.

Večina je energično protestirala zoper izjavo laških poslancev, da ne morejo priti v zbor, dokler ministerstvo ne odloči, kaj je s posebnim deželnim zborom njihovim. Protest se obrača posebno zoper to, da laški poslanci ne pripoznajo tirolskega deželnega zbora za postavnega.

Dalmatinski.

Zbor 6. t. m. ni mogel zborovati zavoljo — bendime ali trgatve. Mnogo poslancev je namreč vzelo odpust, več jih pa tako ni prišlo, ker so po vinogradih. Bilo jih je prišlo skup 21, kar jih pa ni dosti za sklepanje, tedaj so tudi ti zopet šli.

šedši s Tominskega se je peljal pretekli četrtek skozi Gorico Primorski namestnik gosp. baron Pino. Šel je bil ogledat nove Tominske ceste in Kobarisko močvirje, ki se ima posušiti. Spremljala sta namestnika deželni glavar grof Coronini in namestnik svetovalec g. Winkler. — Njih veličanstvo cesar Ferdinand in cesarica Marijana sta podarila za staroslavno baziliko v Ogleji 700 gold. — Rajncemu mons. dr. Hrastu mislijo napraviti lep nadgroben spominek. V ta namen se nabirajo mili darovi. — Z januarijem prihodnjega leta bode začel izhajati v Gorici škofijsk list v latinskem jeziku. Prav tako! — Novi ravnatelj v centralnem bogoslovskem semenišči — namesti rajncega Hrasta — bo njegov prvi prijatelj dr. Alojzij Zorn, dvorni kaplan, profesor bogoslovja itd. On bode prav mož na svojem mestu. Tako imajo vse naše više šole, to je obe srednji in bogoslovsko semenišče, nove direktorje. Veliko sprememb nam je res pretekli september prinesel; nimamo vzroka, da bi si še druzih želeli. — Vreme imamo kaj prijetno, za vendimo (v Brdih, kjer ni še opravljena) in za ajdovo žetev jako ugodno. Cena novemu vinu je v Brdih 11—13 gold. kvinč (60 bokalov); na Ipavskem od 6—12 (sicer pa ni še kup ustanovljen); na Krasu terán 13—14 gold. V Brdih je bendima prav obilna; srednja (sploh) po Ipavskem; na Krasu menda pod srednjo. — Druga turšica je v okolici Goriški več privrgla, ko prva, katere niso po mestih še tretjine navadne letine pridelali.

Iz Obloške okolice 11. okt. — Velika nesreča nas je Obločane 29. septembra zadela. Neki Čič iz Lisec blizo Klana na Primorskem je bolnega vola na somenj v Novovas prignal. Pri Fari se je z drugim barantačem z voli združil, ki je 11 volov iz Klane na somenj prignal. Ta vol in onih 11 je bilo na somenji prodanih. Že čez tri dni je ta potem še dvakrat prodani vol blizo že lani nesrečnih Metulj poginil. Komisija je pri raztelesenji tega vola izrekla, da je za govejo kugo poginil. Po velikem trudu je komisija zvedela, kam so bili oni voli, ki so bili v dotiki z okuženim volom, prodani. Ko so jih pobili in raztelesili, se je pokazalo, da so že okuženi, in bilo se je bati, da ne bi bila tudi vsa tista goveda, katera so z njimi v dotiko prišla, okužena. Žalibog, bila je istina! Že se pobijajo ta goveda, in pri vseh se najdejo znamenja kuge. Po tem nesrečnem barantaču, po domače Gajbarju iz Lisec, je naš kraj v veliko nesrečo prišel; že so Metulje, Studenec, Runarsko, Nemška vas, Velike Obloke, Stari Trg, Kramplje, kot okužene, Nova vas, Obloke pri fari kakor živinske kuge sumljive v ostro zaprtijo dêli; tudi v vasi Podklanec, Sodrške soseske, se je v petek pri dveh volih, katera sta bila v dotiki z onim kužnim volom, pokazala bolezen. Bati se je, da se ta huda morivka v Ložki dolini ne prikaže, ker je več goved po ravno tisti cesti v Novovas na somenj prišlo, po kateri je omenjeni vol gnan bil. Stiske za nas so velike, naša živina je zaprta, imamo dosti posla na polji in v gozdu, drv in stelje nam manjka, pičlo klajo, za zimo pripravljeno, bo zaprta živina porabila; kaj nam bo za zimo ostalo! Da svet izvé, kako škodo prezvesten človek napravi, kateri bolno živino po svetu goni, povem, da je bilo do današnjega dné v Obloški in Starotržki županiji že 46 živinčet pobitih, katera so bila 4068 gold. cenjena. Pa kaj je to proti oni škodi, ki jo mi po zaprtiji trpimo! Bog daj, da bi to pobijanje sumljive živine zadnje bilo! Pa bati se je, da ne bo, ker ljudje lažejo sebi in drugim na škodo.

Iz Krškega 11. okt. — Pri nas se je 26. septembra odprla brzojavna postaja z omejeno dnevno službo.

Iz Mengša 10. okt. — Pri nas je bila 19. septembra volitev občinskega zastopa. Voljeni so: Jakob Cunder, hišni posestnik in gostilničar v Mengšu, za župana, gostilničarja Gregor Podrekar in France Kuralt pa za možá.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor ima zadnjo sejo prihodnji petek, tedaj po 30dnevnem delovanji. Narodna večina ni sicer v tem zborovanji v obravnavo prinesla državopravnega vprašanja, al naj zato nihče ne misli, da ga je „ad acta“ djala. Obravnavali ste se v tej sesiji dve za materijalni blagostan jako važni stvari, namreč: pogodba z državo zarad zemljiške odveze in pa uravnava prihodnjega zemljiškega davka; tretja jako važna stvar za napredek domačega kmetijstva pa je bila obravnava za napravo kmetijske šole na Dolenskem. Za svetovalca o tej zadevi je bil gosp. profesor Povše iz Gorice v Ljubljano poklican. Gospod Povše je v dotičnem odseku, pa tudi vpričo celega zbora, ki se je zbral v tajni seji, se o organizaciji kmetijskih šol popolnega strokovnjaka skazal in s svojimi temeljitimi nasveti zdatno polajšal konečni sklep o napravi prve nižje, vse razdelke kmetijstva obsegajoče šole.

— (*Včerajšnja seja deželnega zbora Kranjskega*) je bila zeló viharna in trajala skoro šest ur. Dolga razprava se je vnela o pogodbi z državo zarad zemljiške odveze. C. k. deželni načelnik je odgovoril na interpelacijo zadevajočo g. Pajkovo odstranjenje, rekoč, da je vladna stvar, imenovati in odstraniti uradnike. Temu odgovoru je pripél baron Apfaltrern razgovor, katerega se je vdeležilo več poslancev, posebno pa dr. Razlag, ki je zopet sijajno pokazal, kako prav so imeli volilci njegovi, ko so mu lansko leto — nezaupnico poslali. Več o teh razpravah drugi pot.

— (*Iz seje odborove družbe kmetijske*) naznanjamo danes samo to-le: Iz poročil, kako se je iz državne subvencije nakupljena goveja živina prodala 6. t. m. v Lescah in 10. dne t. m. v Ljubljani, se je zvedelo, da v Lescah je bilo prodanih 50 goved Belanskega plemena in to prav lahko, v Ljubljani pa 68 Muricodolskih, 6 pa Pincgavskih goved. Da se živinorejci niso gnali v kupu previsoko, je prav, kajti temveč jih bode veselilo, kupljeno blago dobro gleštati. Za denar, ki je bil skupljen iz prodane živine, se nakupi kmalu še Muricodolskih goved, ki se bodo potem v Krškem licitando prodala tistemu, ki bo več dal. — Za napravo in ohranjenje sadnih vrtov pri ljudskih šolah in pri občinah delile se bodo podpore iz državne subvencije. — Za ude v družbo kmetijsko so bili sprejeti gospodje: Dežman Miha, posestnik v Podhomu, Potočnik France, c. kr. stavbeni svetovalec v pokoju v Ljubljani, in pa Perme Anton, pek in posestnik v Ljubljani.

— Danes se z veliko svečanostjo odpira novo realkino poslopje. Minister Stremajer se je zato včeraj z brzovlakom iz Dunaja pripeljal v Ljubljano. Nek Dunajsk časnik je o tem včeraj to-le pisal: „Heute begibt sich Minister Stremayr nach Laibach, um dort einem verfassungstreuen deutschen Schulfeste beizuwohnen.“ Dunajski pisatelj teh vrstic mora po takem hranilnično gospôdo dobro poznati.

— C. kr. deželni načelnik vitez Widmann je za danes večer prijazno povabil vse deželne poslance k sebi v gostje.

— (*V Zagreb*) se bo podal k slovesnosti otvorjenja vseučilišča 19. t. m. Ljubljanski „Sokol“, deputacija „Matice“ (dr. Costa, dr. Poklukar, grof Barbo), deputacije čitalnice Ljubljanske (M. Kreč, H. Turek, Fr. Drenik), kateri se bodo pridružili nekateri udje pevskega društva, in še mnogo drugih domoljubov. Dr. Jan. Bleiweis se zavoljo bolehnosti ne bo mogel vdeležiti. — Znižana cena vožnje po železnici znaša tje in nazaj 4 gold. 50 kr., izkaznice se dobivajo v čitalnici, v dra-

matični pisarni vsaki dan popoldne od 2. do 5. ure. Odpeljali se bodo v nedeljo 18. t. m. zjutraj po 3. uri s poštnim vlakom, kar dajemo na znanje tudi tistim domoljubom, kateri se hoté med potom pridružiti, da doidejo Slovenci, kar mogoče skupno v Zagreb.

— (*V Ljubljano prihajajoči in iz nje odhajajoči železnični vlaki po novem redu.*) Južna železnica: Iz Dunaja poštni vlak ob 3. uri 4 min. popoldne, brzovlak ob 6. uri 8. min. zvečer, hitri poštni vlak ob 2. uri 48 min. ponoči, zmešani vlak ob 9. uri 17 minut zvečer. — Iz Trsta: Brzovlak ob 10. uri 31 min. zjutraj, poštni vlak ob 12. uri 57 min. opoldne, hitri poštni vlak ob 3. uri 43 min. ponoči, zmešani vlak ob 4. uri 45 min. zjutraj. Brzovlaki stojé po 4 min., navadni vlaki po 10 minut in zmešani po pol ure. — Rudolfova (gorenjska) železnica: Odhajata na dan po dva vlaka: ob 3. uri 55 min. ponoči in ob 4. uri popoldne. Prihajajo po trije: ob 2. uri 30 min. od sv. Valentina; ob 11. uri 50 min. zjutraj; ob 7. uri 5 min. zjutraj od Lesec (pa le tržne dneve, ob sredah in sobotah).

— (*K smrti obsojen*) je bil pretekli teden Jože Mav, 23 let star mlinar iz Izlaka, ki je 9. julija t. l. v Kamniku umoril v kopeljni hišici svojega strica, bivšega policijskega nadkomisarja na Dunaji, potem pa v Kamnika v pokoju živečega dr. Mava, in sicer iz tega namena, da bi se polastil njegovega premoženja, o katerem se je govorilo, da je veliko. Usmrtenemu je pobral zlato uro, denarno listnico in ključe od Werthheimske kase, v kateri je pozneje komisija našla 20.000 gold. gotovine in mnogo zlatnine, srebernine itd. Jože Mav je pri konečni obravnavi vse tajil, pa porotniki so ga vendar-le enoglasno krivega spoznali in sodnija ga je obsodila na vislice.

— („*Narodna tiskarna*“), zarad katere je občni zbor sklenil, da se vzame na posodo denar za poplačanje dolga, je razglasila zdaj dotično vabilo do dobrodelnih ljudí, da bi ji posodili na vse, kar ima, 15000 gold. Na kaj li? Če je zdaj že za več ko za toliko zadolžena, kdo jej bo še vnovič posodil, posebno na tiskarno orodje, čegar vrednost je vsaki dan manjša! Ako bi se do novega leta ne mogel nabrati ta znesek, bo morala vendar-le Ljubljanska ali Mariborska tiskarnica na boben iti. To vse je storil „Narod“ s svojim hujskanjem.

(*Telegram „Novicam.“*) Iz Radoljice 10. okt. K volitvi deželnega poslanca je od 51 volilcev prišlo jih 42, izmed katerih je volilo jih 37 našega kandidata gosp. **Luko Robiča.** 5 glasov je dobil okrajni glavar Wurzbach. Slava volilcem!

(*Dramatično društvo*) bo pričelo svoje predstave v gledišči proti koncu tega meseca. Dozdaj je pridobilo že več moči obojnega spola za igralce in igralke. Če bo predstavljalo dobre, v duhu našega naroda pisane igre, ni dvomiti, da ne bi občinstvo obiskovalo gledišča bolj obilno ko lansko leto.

— („*Brencelj*“) še ni zaspal ali zmrznil, kakor nekateri mislijo, te dni se bo zopet prikazal več številk debel. To priobčiti nas prosi njegov vrednik s pristavkom, da se list zakasnuje, ker je on preobložen z delom. Ob novem letu bo list zopet v pravi kolovoz spravil. Do tje prosi potrpljenja.

— (*Za Stremajerjeve groše*) je prosilo letos na Kranjskem 43 duhovnov; razen dveh so vsi drugi nekaj dobili, vsi skup pa 6700 gold., pride na vsakega počez po 163 gold. Prava pomoč to!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Česka. — Zopet pride iz Českega novica, katera se nam neverjetna zdi, namreč, da se je ponudilo vit. Belskemu ministerstvo brez portefeuilla, toraj le za Česko, ki bi potem imela takega ministra, kakor ga ima Galicija, o katerem se nikdar nič ne sliši.

Moravsko. — V Moravskem zboru je dr. Pražak s 24 tovariši predlagal cesarju poslati adreso in to reč izročiti odboru 9 udov. Adresini načrt našteva več pritožeb, govori o umetnih večinah raznih zastopov, omenja nevarnosti direktnih državnih volitev in zlasti nasprotuje spremembi Moravskega deželnega reda od l. 1872. Predlog pride ta teden na dnevni red.

Iz Zagreba. — Na Zagrebškem vseučilišču so novi profesorji za prvega rektorja izvolili g. dr. Mezića, profesorja na modroslovnem oddelku, za namestnika pa g. dr. Vojnovića, profesorja prava.

Pruska. — „Le pod ključ vse, kar mi nasprotuje!“ To je načelo Bismarkovo, ki je te dni ukazal zapreti grofa Arnina, bivšega Pruskega poslanca na Francoskem, zavoljo nekih pisem, katere ima ta grof v rokah in ki bi utegnila ravno tako sitna biti Bismarku, kakor nekdaj Lamarmorovo izpovedovanje. Tako počenja nemški liberalizem!

Laška. — Na Laškem pripravljajo se velike premembe, ki utegnejo sedanjega „italijanskega“ kralja zopet v piemontsko kraljestvo nazaj potisniti. Kralj je namreč primoran bil razpustiti državni zbor. To pa zato, ker so si poslanci ravno tako navskriž, kakor razna italijanska plemena. — Na Sicilijanskem ne vlada več Piemontez, marveč „mafija“, to je združba roparjev, ki ima tudi med gospôdo in med kmeti zaveznikov, ker jim služi za klešče proti črtenim Piemontezom. To kralj z vlado vred dobro vé, zato želi naslombe pri — konservativnih Italijanih proti republikancem in rudečkarjem. Pokazalo se je, da s centralizacijo ne gre. Nasprotje med poslanci iz raznih delov zemlje je toliko, da navadne večine ni bilo dobiti k sejam centralnega zbora v Rimu. Ob novih volitvah utegnejo toraj krepko na noge stopiti vsi, ki s sedanjim stanjem zadovoljni niso. In mogoče je dvoje: Ali zmagajo republikanci ali pa federalisti. Če zmagajo prvi, nastanejo skoro politične homatije, ki bodo kralja prisilile umakniti se na Piemontsko domu, za papeža pa nastopi najhujša, pa gotovo tudi poslednja stiska, kajti republika je na Laškem še manj mogoča kakor edinstvena monarhija. Če pa zmagajo ob volitvah federalisti, to je prijatelji nekdanjih samostalnih dežel, bo Piemontez tudi iti moral tje, od koder je prišel.

Žitna cena

v Ljubljan 12. oktobra 1874.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 10. — banaške 6 fl. —. — turšice 4 fl. 80. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 30. — ječmena 3 fl. —. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. —. — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 80.

Kursi na Dunaji 9. oktobra.

5% metaliki 70 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 103 fl. 90 kr.
Narodno posojilo 74 fl. 25 kr.	Napoleondori 8 fl. 85 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu	10. okt. 1874:	11. 19. 59. 88. 49.
v Lincu		38. 22. 77. 71. 35.

Prihodnje srečkanje v Trstu 24. oktobra.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dediči v Ljubljani.